

**Diana Botău
Valentin Constantin**

Drept internațional. Partea generală

Editura
Hamangiu
2023

Cuprins

Prefață	V
Notă.....	XXXV
Listă de abrevieri.....	XXXVII
Glosar	XXXIX
Capitolul I. Sistemul dreptului internațional.....	1
Secțiunea 1. Introducere. Două instrumente teoretice: opera lui Hans Kelsen și cea a lui H.L.A. Hart.....	1
Secțiunea a 2-a. Conceptul de ordine internațională	15
Secțiunea a 3-a. Comunitatea internațională și umanitatea	17
§1. Interdependența națiunilor. Comunitatea, ca proiect politic internațional.....	19
§2. Societatea internațională. Diferența între comunitate și societate: Georg Schwarzenberger <i>apud</i> Ferdinand Tönnies	23
Secțiunea a 4-a. Sistemul internațional. Fenomenele de centralizare politico-juridică	32
Secțiunea a 5-a. Noțiunea de „constituționalitate”, în sistemul de drept internațional.....	37
Secțiunea a 6-a. Realitatea dreptului internațional	44
Secțiunea a 7-a. Drept internațional public, drept internațional privat, drept transnațional	47
Secțiunea a 8-a. Raporturile dintre dreptul internațional și dreptul intern.....	51
§1. Teoria dualistă	52
§2. Teoriile moniste.....	53
Secțiunea a 9-a. Soluții constituționale în materia raporturilor dintre sisteme.....	56
§1. Aplicarea dreptului internațional general în ordinea internă.....	56
1.1. Încorporarea automată a dreptului internațional general	58
1.2. Transformarea automată globală a sistemului intern.....	59
1.3. Transformarea ad-hoc, în sistemul intern.....	59
§2. Aplicarea dreptului internațional convențional în ordinea juridică internă	60
2.1. Aplicarea dreptului internațional convențional, în sistemul juridic român.....	64
2.2. Controlul de constituționalitate al normelor internaționale.....	67

Capitolul II. Izvoarele dreptului internațional	70
Secțiunea 1. Teoria generală a izvoarelor de drept internațional.....	70
§1. Izvoare materiale vs. izvoare formale.....	70
§2. Articolul 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție.....	72
2.1. Genealogie și opozabilitate.....	72
2.2. Ierarhie a izvoarelor de drept și ierarhie normativă.....	73
2.3. Articolului 38: text închis sau deschis?	75
§3. Doctrina izvoarelor flexibile. Mai există și alte izvoare de drept, în afara celor enumerate de Articolul 38?	76
Secțiunea a 2-a. Cutuma internațională	79
§1. Cutuma internă vs. cutuma internațională	79
§2. Elementul material (<i>consuetudo</i>).....	82
2.1. Practică generală.....	82
2.1.1. Cutumă generală vs. cutumă specială.....	83
2.1.2. Practică generală vs. practică universală	84
2.1.3. Căror state li se atribuie practica generală relevantă?	84
2.2. Practică repetată, constantă și frecventă	85
§3. Elementul psihologic (<i>opinio juris sive necessitatis</i>)	86
§4. Acord vs. „persistent objector”	88
4.1. Care sînt comportamentele relevante pentru formarea normei cutumiare?.....	88
4.2. <i>Persistent objector</i>	89
§5. Codificarea cutumei	93
5.1. Dedublare normativă	93
5.2. „Jus strictum” vs. „jus aequum”	95
5.3. Efectele codificării.....	96
5.4. Codificarea, între activism și compromis	97
Secțiunea a 3-a. Principiile generale de drept.....	98
§1. Genealogie și justificare sistemică	98
1.1. Condiții ontologice ale unei ordini juridice închise.....	98
1.2. Funcții sistemice ale principiilor generale de drept.....	101
§2. O terminologie evazivă	102
2.1. Principiile generale de drept, în sistemul internațional și în sistemele interne ale statelor (izvor de drept internațional vs. normă juridică internă).....	102
2.2. Principii generale de drept vs. principii generale de drept internațional (izvor de drept internațional vs. normă juridică internațională).....	105
2.3. Principiile, în jurisprudența internațională	108
§3. Metamorfozele principiilor generale	113

§4. Ambiguități și false înrudiri. Principii juridice vs. standarde juridice	114
Secțiunea a 4-a. Tratatul și dreptul internațional al tratatelor.....	117
§1. Drept cutumiar și tratate de codificare	117
§2. <i>Pacta sunt servanda</i>	119
§3. Distincții și repere conceptuale	121
3.1. Tratatul: act juridic și normă internațională	121
3.2. Cum să recunoaștem un tratat, atunci când întâlnim unul?.....	122
3.2.1. Articolul 2 §1 (a) al Convenției de la Viena, din 1969	122
3.2.1.1. „acord internațional încheiat (...) între state (...) oricare ar fi denumirea sa particulară”	122
3.2.1.2. „acord internațional încheiat în scris, între state”	126
3.2.1.3. „acord internațional (...), fie că este consemnat într-un instrument unic, fie în două sau mai multe instrumente conexe”	127
3.2.1.4. „acord internațional (...) guvernat de dreptul internațional”	127
3.2.2. Ipostaze standardizate ale tratatului internațional	127
3.2.2.1. Tipologii și distincții consacrate	127
3.2.2.2. Controversa tratat-lege vs. tratat-contract.....	129
§4. Etapele încheierii unui tratat.....	131
4.1. Schimbul și examinarea deplinelor puteri	131
4.2. Negocierea textului.....	133
4.3. Adoptarea textului	134
4.3.1. Textul tratatului.....	134
4.3.1.1. Preambulul.....	134
4.3.1.2. Dispozitivul.....	134
4.3.1.3. Clauzele finale	134
4.3.1.4. Anexe.....	137
4.3.2. Adoptarea propriu-zisă a textului unui tratat.....	137
4.4. Autentificarea textului	137
4.4.1. Semnificație juridică	137
4.4.2. Obligații pre-convenționale (interimare).....	138
4.5. Exprimarea consimțământului de a fi legat prin tratat	139
4.5.1. Mecanisme formale de exprimare a consimțământului, în plan internațional	139
4.5.2. Ratificarea tratatelor. Particularități	140
4.5.3. Rolul ratificării, ca mecanism democratic intern	142
4.6. Stabilirea consimțământului de a fi legat prin tratat	143
4.7. Intrarea în vigoare a tratatului	143
§5. Înregistrarea și publicarea tratatelor	144

§6. Sistemul de rezerve al tratatelor	145
6.1. Ce este o rezervă?	145
6.2. Regimul juridic al rezervei	146
6.2.1. Practică internațională și codificare	146
6.2.2. Condițiile de validitate ale rezervei.....	149
6.2.3. Reacția statului destinat al rezervei. Opțiuni și consecințe	150
6.2.3.1. Acceptarea expresă a rezervei.....	150
6.2.3.2. Acceptarea tacită a rezervei	151
6.2.3.3. Obiecția simplă față de rezervă.....	151
6.2.3.4. Obiecția imperativă față de rezervă	151
6.3. Justificarea conceptuală a rezervei: avantaje, inconveniente și remedii	152
6.3.1. Avantaje	152
6.3.2. Inconveniente	152
6.3.3. Remedii. Rezervele negociate	152
6.3.3.1. Rezervele	153
6.3.3.2. Sistemul nucleului obligatoriu	153
6.4. Rezervele la convențiile de codificare.....	153
§7. Instituția depozitarului.....	154
§8. Validitatea tratatelor	155
8.1. Exigențe formale	156
8.2. Capacitatea subiecților de drept.....	156
8.3. Consimțământul părților.....	157
8.3.1. Neconcordanța dintre tratat și dreptul intern al unei părți	157
8.3.2. Viciile de consimțământ	158
8.3.2.1. Eroarea.....	159
8.3.2.2. Dolul	159
8.3.2.3. Coruperea reprezentantului unui stat	160
8.3.2.4. Constrângerea exercitată asupra reprezentanților statali	160
8.3.2.5. Constrângerea exercitată asupra unui stat prin amenințare sau prin folosirea forței	161
8.4. Obiectul propriu-zis al tratatului	162
8.5. Nulitatea asociată lipsei de validitate a tratatelor	163
§9. Executarea tratatelor.....	164
9.1. Garanțiile interstatale de executare a tratatelor	164
9.1.1. Gajul.....	164
9.1.2. Garanția promisă de una sau mai multe puteri.....	165
9.1.3. Controlul reciproc al îndeplinirii angajamentelor	165

9.2. Garanțiile internaționale de executare a tratatelor	165
9.3. Mecanisme de control, în cadrul organizațiilor internaționale	165
§10. Efectele tratatelor	166
10.1. Principiul relativității tratatelor. Efectele tratatelor, în raporturile dintre părți	166
10.2. Excepții de la principiul relativității tratatelor. Efectele tratatelor față de terți	167
10.2.1. Efectul tratatelor față de terți, condiționat de consimțământul terților	168
10.2.2. Efectul tratatelor față de terți, independent de consimțământul terților	168
10.3. Efectele tratatelor aflate în conflict reciproc. Principii (criterii) de interpretare	169
§11. Modificarea, suspendarea și extincția tratatelor	170
11.1. Modificarea tratatelor	170
11.2. Suspendarea și extincția tratatelor	171
11.2.1. Desuetudinea (caducitatea)	172
11.2.2. Denunțarea tratatului, ca neexecutat	172
11.2.3. Schimbarea fundamentală a circumstanțelor care au constituit baza acordului	172
11.2.4. Ipoteza apariției unei norme <i>jus cogens</i> posterioare, contrară unui tratat preexistent	173
11.2.5. Efectul războiului asupra tratatelor	173
11.2.6. Apariția unei cutume contrare tratatului	174
Secțiunea a 5-a. Ierarhia izvoarelor de drept și ierarhia normelor, în sistemul internațional	174
§1. Ierarhia izvoarelor de drept	174
§2. Ierarhia normelor	176
2.1. Raportul dintre tratat și alte izvoare de drept. Normele concurente	176
2.2. Ierarhia materială a normelor	177
Secțiunea a 6-a. Vecinătăți ale izvoarelor de drept internațional. Pseudoizvoare de drept	179
§1. Actul unilateral, în dreptul internațional	179
1.1. Noțiune	179
1.2. Relevanță juridică	180
1.3. Actele unilaterale ale subiectelor primare	181
1.3.1. Promisiunea	181
1.3.1.1. Fundamentele forței obligatorii a promisiunii	181
1.3.1.2. Condiții de validitate	182
1.3.1.3. Revocabilitatea promisiunii	183

1.3.1.4. Sancțiunea disocierii de o promisiune validă. <i>Estoppel</i>	184
1.3.2. Renunțarea.....	184
1.3.3. Recunoașterea	185
1.3.4. Protestul	186
1.3.5. Acte-condiție.....	187
1.3.6. Elasticitatea regimului juridic al actelor unilaterale ale statelor	187
1.4. Actele unilaterale ale subiectelor derivate.....	188
1.4.1. Drept primar și drept derivat al organizațiilor internaționale. Validitatea, oportunitatea și conținutul actelor unilaterale de drept derivat.....	188
1.4.2. Acte autonormative	189
1.4.3. Acte heteronormative	190
1.4.3.1. Acte obligatorii	191
1.4.3.2. Acte fără valoare obligatorie.....	192
§2. Mijloace subsidiare prin care se determină normele juridice internaționale.....	193
2.1. Doctrina	193
2.1.1. Noțiune și relevanță juridică	193
2.1.2. Doctrină individuală și doctrină colectivă.....	194
2.1.3. Credibilitatea doctrinei.....	194
2.1.3.1. Imparțialitate științifică.....	194
2.1.3.2. Divergențe doctrinare	195
2.2. Jurisprudența	197
2.2.1. Ipostaze relevante ale jurisprudenței, ca mijloc subsidiar de determinare a normei juridice internaționale.....	197
2.2.1.1. Hotărâri arbitrale	197
2.2.1.2. Acte jurisdicționale sau cvasi-jurisdicționale ale Curții Permanente de Justiție Internațională și ale Curții Internaționale de Justiție (hotărâri, decizii, avize consultative)	197
2.2.1.3. Hotărârile unor jurisdicții regionale, speciale sau ad-hoc.....	200
2.2.1.4. Hotărâri ale tribunalelor naționale.....	200
2.2.2. Autoritatea jurisprudenței internaționale.....	201
2.2.2.1. Autoritate superioară doctrinei	201
2.2.2.2. Autoritate inferioară jurisprudenței din sistemele de tip <i>common law</i>	202
2.2.2.3. Trepte de autoritate, în cadrul jurisprudenței internaționale	202

2.2.2.4. Autoritate <i>inter partes</i> și autoritate <i>ex post</i>	202
§3. Echitatea	203
3.1. Noțiune și relevanță juridică.....	203
3.2. Identități juridice ale echității	204
3.2.1. <i>Equity</i> , în sistemul juridic britanic	205
3.2.2. Echitatea, în dreptul internațional	205
3.2.2.1. Pura echitate: <i>ex aequo et bono</i>	205
3.2.2.2. Echitatea, ca principiu general de drept sau ca substanță a unor principii generale de drept sau a unor standarde juridice	206
3.3. Funcțiile echității	207
3.3.1. Echitatea <i>infra legem</i>	207
3.3.2. Echitatea <i>praeter legem</i>	207
3.3.3. Echitatea <i>contra legem</i>	207
3.4. „Echitatea” și „norma rezonabilă”: înrudiri conceptuale.....	208
§4. Standardele juridice.....	209
4.1. Relevanță juridică.....	209
4.2. Caracteristici ale standardelor	210
4.3. Proportionalitatea: principiu sau standard?	211
§5. <i>Soft law</i>	211
5.1. <i>Soft law</i> , în contextul actelor unilaterale ale organizațiilor internaționale.....	212
5.2. Dezvoltarea progresivă a dreptului. Norme „programatorii”	214
5.3. Efectele corozive ale „revizionismului” juridic, în sistemul internațional	215

Capitolul III. Interpretarea, în dreptul internațional..... 217

Secțiunea 1. Interpretarea normelor convenționale	217
§1. Funcția interpretării. Regula „sensului clar” și „textura deschisă” a limbajului	217
§2. Distincții, în proximitatea interpretării	218
2.1. Interpretarea și aplicarea dreptului	218
2.2. Interpretarea dreptului și calificarea dreptului.....	218
2.3. Interpretare și revizuire.....	219
2.4. Tip de drept și diferențe de interpretare.....	220
§3. Tipuri de interpretare.....	221
3.1. Interpretarea autentică	221
3.2. Interpretarea jurisdicțională (neautentică)	222
§4. Probleme sintactice și semantice ale interpretării	223
4.1. Probleme sintactice ale interpretării	223
4.2. Probleme semantice ale interpretării	224

§5. Regimul interpretării, anterior Convenției de la Viena, din 1969	226
5.1. La ce bun, reguli de interpretare?	226
5.2. „Pretinse” reguli de interpretare a dreptului	228
5.3. Incertitudini terminologice	229
5.3.1. „Metodă” și „mijloc” de interpretare	229
5.3.2. „Regulă” și „canon” de interpretare	230
5.3.3. „Metode de interpretare” și „rezultate ale interpretării”	231
5.3.4. „Practică urmată ulterior”	231
§6. Regimul juridic al interpretării, în Convenția de la Viena, din 1969 ...	231
6.1. Regula generală de interpretare. Metode și mijloace de interpretare	231
6.2. Rezultatul interpretării. Sensul logic și rezonabil	236
§7. Metoda textuală sau metoda teleologică? Predilecții și justificări	239
Secțiunea a 2-a. Interpretarea, în dreptul internațional general	241
Secțiunea a 3-a. Probleme ale aplicării dreptului internațional, calificate ca probleme de interpretare	243
§1. Incompatibilitatea unor norme <i>in pari materia</i>	243
1.1. Norme incompatibile, cuprinse în același act normativ	244
1.2. Norme incompatibile, care își au suportul în acte diferite	245
1.2.1. Criteriul ierarhic	245
1.2.2. Criteriul specialității normelor	247
1.2.3. Criteriul cronologic	247
§2. Problema redundanței normelor	248
Capitolul IV. Subiectele dreptului internațional	251
Secțiunea 1. Introducere	251
Secțiunea a 2-a. Subiectele primare ale dreptului internațional	254
§1. Statul suveran	254
1.1. Criteriile statalității	255
1.1.1. Teritoriu definit	256
1.1.1.1. Delimitarea frontierei	257
1.1.1.2. Demarcarea frontierei	259
1.1.1.3. Modul de dobândire a teritoriului (titlul teritorial)	259
1.1.2. Populație permanentă	263
1.1.3. Putere publică efectivă	264
1.2. Suveranitatea statului	268
1.2.1. Competențe teritoriale (principiul teritorialității)	270
1.2.2. Competențe personale (principiul naționalității)	272
1.2.3. Limitele exercitării suveranității	274
1.2.3.1. Jurisdicții concurente	274
1.2.3.2. Jurisdicție extrateritorială	275
A. Exigența protecției statului și a naționalilor săi	275

B. Competențe extrateritoriale create prin norme de drept intern? Doctrina efectelor. Cazul Statelor Unite ale Americii	277
C. Competențe extrateritoriale create prin norme sectoriale ale sub-sistemelor?	279
(i) Întinderea aplicării dreptului european.	
Cauza <i>Wood Pulp</i>	279
(ii) Întinderea aplicării normelor convenționale privind protecția drepturilor omului	282
1.3. Recunoașterea internațională a statelor	287
1.3.1. Recunoașterea internațională a guvernelor	292
1.4. Imunitățile statului suveran	293
1.5. Succesiunea statelor.....	300
1.5.1. Succesiunea la tratate	301
1.5.1.1. Curente din doctrină	301
1.5.1.2. Tendințe reflectate în practica internațională.....	302
1.5.1.3. Statele decolonizate	303
1.5.1.4. Unificarea statelor.....	304
A. Unificarea propriu-zisă, a două sau mai multor state	304
B. Transformarea statului federal în stat unitar	304
C. Constituirea unei uniuni de state.....	305
1.5.1.5. Disoluția statelor.....	305
1.5.1.6. Transferul de suveranitate asupra aceluiași teritoriu	306
1.5.1.7. Limitele Convenției de la Viena, din 1978	307
1.5.2. Succesiunea la bunuri, arhive, datorii	311
1.5.3. Mutații teritoriale și schimbări de suveranitate în Europa, după 1989	314
1.5.3.1. Unificarea Germaniei.....	314
1.5.3.2. Cehoslovacia.....	314
1.5.3.3. URSS	314
1.5.3.4. Iugoslavia	318
1.6. Avataruri ale statalității. Uniunile statale	319
1.6.1. Uniunile personale și uniunile reale	319
1.6.2. Confederația și statul federal.....	319
§2. Sfântul Scaun	320
2.1. 1871-1929: Legea garanțiilor	321
2.2. 1929: Tratatul de la Laterano	324
2.3. Sfântul Scaun și Cetatea Vaticanului	326
2.3.1. Sfântul Scaun	326
2.3.2. Cetatea Vaticanului	327

2.4. Personalitatea internațională a Sfintului Scaun	328
2.4.1. Perspectiva doctrinei	328
2.4.2. Practica internațională	330
§3. Ordinul de Malta	334
Secțiunea a 3-a. Subiectele derivate ale dreptului internațional.	
Organizațiile internaționale	339
§1. Modelul teoretic al organizării internaționale	339
1.1. Funcționalismul	339
1.1.1. Premisele și modelul funcționalismului	340
1.1.2. Neofuncționalismul	341
1.1.3. Limitele funcționalismului	341
1.2. Organizațiile, ca sub-sisteme	343
1.2.1. Tipologii recurente	343
1.2.1.1. Organizații universale și organizații regionale	343
1.2.1.2. Organizații închise și organizații deschise	344
1.2.1.3. Organizații politice și organizații cu caracter sectorial	344
1.2.1.4. Organizații de integrare și organizații de cooperare	345
1.2.2. Paliere normative	345
1.2.2.1. Dreptul internațional general, aplicabil organizațiilor internaționale	345
1.2.2.2. Dreptul internațional special, creat de organizațiile internaționale	346
1.2.2.3. Dreptul intern al organizațiilor internaționale	346
1.2.2.4. Dreptul extern al organizațiilor, aplicabil altor subiecte de drept internațional	346
§2. Modelul teoretic al organizațiilor internaționale	346
2.1. Membri	346
2.2. Structură	347
2.2.1. Organe principale	348
2.2.2. Organe subsidiare	349
2.3. Personalitate juridică	349
2.3.1. Caracter funcțional	350
2.3.2. Opozabilitate	350
2.3.3. Efecte în dreptul intern al statelor	351
2.4. Mecanisme de formare a voinței	352
2.5. Competențe	353
2.6. Mijloace materiale	355
2.6.1. Patrimoniu	355
2.6.2. Resurse financiare	356

2.6.3. Cazul Națiunilor Unite	356
2.7. Statutul juridic al funcționarilor internaționali	358
2.8. Extincția organizațiilor internaționale	360
2.8.1. Lichidarea unei organizații internaționale.....	360
2.8.2. Ipoteza succesiunii unei organizații internaționale	360
Capitolul V. Sistemul Națiunilor Unite.....	362
Secțiunea 1. Principiile constituționale ale Cartei	363
§1. Egalitatea suverană a statelor	363
§2. Principiul îndeplinirii cu bună-credință a obligațiilor asumate prin Cartă.....	364
§3. Principiul reglementării diferendelor prin mijloace pașnice	365
§4. Interdicția utilizării forței și a amenințării cu utilizarea forței	366
§5. Principiul asistenței colective	367
Secțiunea a 2-a. Structura organelor principale.....	367
§1. Consiliul de Securitate.....	368
1.1. Alcătuire	368
1.2. Competențe.....	370
1.2.1. Competențele în sub-sistemul Organizației.....	370
1.2.2. Competențele specifice ale Consiliului	371
§2. Adunarea Generală	373
§3. Secretarul General	375
3.1. Funcția de reprezentare.....	375
3.2. Funcția administrativă	376
3.3. Funcția politică	376
Secțiunea a 3-a. Securitatea colectivă și competențele organelor principale	377
§1. Interes propriu vs. interes comun.....	377
§2. Competențe concurente și competențe implicite?	378
2.1. Este verosimilă teoria conform căreia Adunarea Generală posedă competențe în materia centralizată?	379
2.2. Competențele Consiliului de Securitate sînt sau nu exclusive?	381
2.3. În ce limite pot fi recunoscute competențe implicite, atunci cînd este vorba despre materia Capitolului VII din Cartă? Operațiunile de <i>peace keeping</i> , <i>peace building</i> și <i>peace</i> <i>enforcement</i>	381
2.4. Care este baza juridică pentru forța obligatorie a actelor heteronormative ale unor organe subsidiare, cum sînt tribunalele penale ad-hoc?.....	385

Capitolul VI. Răspunderea internațională a statului	386
Secțiunea 1. Noțiune.....	386
Secțiunea a 2-a. Traseul normativ al răspunderii. Articolele Comisiei de Drept Internațional.....	387
Secțiunea a 3-a. Condițiile răspunderii.....	389
§1. Faptul internațional ilicit	390
§2. Imputabilitatea.....	392
2.1. Imputabilitatea, în cazul răspunderii pentru un fapt ilicit.....	393
2.1.1. Răspunderea pentru faptele organelor de stat.....	393
2.1.2. Răspunderea statului pentru faptele entităților abilitate să exercite prerogative ale puterii publice.....	395
2.1.3. Răspunderea statului pentru fapte care nu îi sînt imputabile în mod direct	395
2.2. Imputabilitatea, în cazul răspunderii absolute	398
Secțiunea a 4-a. Consecințele răspunderii	399
§1. Autoprotecția (<i>self-help</i>).....	399
§2. Restituirea.....	400
§3. Reparația.....	400
3.1. Compensația	400
3.2. Satisfacția	401
Secțiunea a 5-a. Circumstanțe care exclud ilicitul internațional.....	402
§1. Consimțămîntul statului lezat	402
§2. Legitima apărare.....	403
2.1. Distincții teoretice	403
2.2. Justificare conceptuală.....	403
2.3. Reglementare normativă și interpretare. Limitele legitimei apărări.....	404
§3. Forța majoră și cazul fortuit	410
§4. Pericolul extrem (<i>distress</i>).....	411
§5. Starea de necesitate	412
§6. Contramăsurile legitime	413
 Capitolul VII. Sancțiunile, în dreptul internațional	 414
Secțiunea 1. Distincții conceptuale.....	414
§1. „Sancțiuni” și „contramăsuri”	414
§2. Sancțiuni centralizate și sancțiuni descentralizate.....	416
Secțiunea a 2-a. Sancțiuni descentralizate.....	417
§1. Retorsiunea.....	417
§2. Represaliile.....	419
Secțiunea a 3-a. Sancțiuni centralizate	420
§1. Privarea de drepturi specifice unui sub-sistem	420

§2. Sancțiuni centralizate care implică măsuri coercitive.	
Embargoul	421
Secțiunea a 4-a. Regimul juridic al sancțiunilor. Condiții de liceitate a sancțiunii.....	423
Concluzie	427
Anexe	429
Bibliografie.....	433
Index de jurisprudență.....	459
Index de autori.....	463
Index analitic.....	469

Table of Contents

Foreword	V
Note	XXXV
List of Abbreviations	XXXVII
Glossary	XXXIX
Chapter I. The International Law System	1
Section 1. Introduction. Two theoretical instruments: the works of Hans Kelsen and of H.L.A. Hart	1
Section 2. The concept of international order	15
Section 3. International community and humanity	17
§1. Interdependence among nations. Community, as an international political project	19
§2. International society. Distinction between community and society: Georg Schwarzenberger <i>apud</i> Ferdinand Tönnies	23
Section 4. The international system. Phenomena of legal-political centralization	32
Section 5. The concept of “constitutionality”, within the international legal system	37
Section 6. The reality of international law	44
Section 7. Public international law, private international law, transnational law	47
Section 8. Relationship between international law and domestic law	51
§1. Dualistic theory	52
§2. Monistic theory	53
Section 9. Constitutional solutions for the relationship between systems	56
§1. Application of international general law within the domestic legal order	56
1.1. Automatic integration of general international law	58
1.2. Automatic global transformation of the domestic system	59
1.3. <i>Ad hoc</i> transformation, within the domestic system	59
§2. Application of conventional international law within the domestic legal order	60
2.1. Application of conventional international law within the Romanian legal order	64
2.2. Constitutional control of international rules	67

Chapter II. Sources of International Law	70
Section 1. General theory of sources of international law	70
§1. Material sources of law vs. formal sources of law	70
§2. Article 38 of the Statute of the International Court of Justice	72
2.1. Genealogy and opposability	72
2.2. Hierarchy of the sources of law and hierarchy of norms	73
2.3. Article 38: closed text or open text?	75
§3. Doctrine of flexible sources. Are there any other sources of law, beside the ones enumerated in Article 38?	76
Section 2. Customary international law	79
§1. Domestic customary law vs. international customary law	79
§2. Material element (<i>consuetudo</i>)	82
2.1. General practice	82
2.1.1. General custom vs. special custom	83
2.1.2. General practice vs. universal practice	84
2.1.3. Which States' practice is relevant?	84
2.2. Repeated, constant and frequent practice	85
§3. Psychological element (<i>opinio juris sine necessitatis</i>)	86
§4. Agreement vs. "persistent objector"	88
4.1. Which States' practice is relevant for the creation of customary law?	88
4.2. Persistent objector	89
§5. Codification of customary law	93
5.1. Normative reduplication	93
5.2. "Jus strictum" vs. "jus aequum"	95
5.3. Effects of codification	96
5.4. Codification, between activism and compromise	97
Section 3. General principles of law	98
§1. Genealogy and systemic justification	98
1.1. Ontological conditions for a closed legal order	98
1.2. Systemic functions of the general principles of law	101
§2. An evasive terminology	102
2.1. General principles of law, within the international legal system and within the domestic legal systems (source of international law vs. domestic rule)	102
2.2. General principles of law vs. general principles of international law (source of international law vs. international rule)	105
2.3. General principles of law, as reflected by case-law	108
§3. Metamorphosis of the general principles of law	113
§4. Ambiguities and false kinship. Principles vs. standards	114

§6. The system of reservations	145
6.1. What is a reservation?	145
6.2. Legal regime of the reservations	146
6.2.1. International practice and codification.....	146
6.2.2. Conditions of validity.....	149
6.2.3. Reactions toward a reservation. Options and consequences.....	150
6.2.3.1. Explicit acceptance of a reservation	150
6.2.3.2. Tacit acceptance of a reservation.....	151
6.2.3.3. Simple objection against a reservation	151
6.2.3.4. Imperative objection against a reservation	151
6.3. The conceptual justification of reservations: advantages, disadvantages and remedies	152
6.3.1. Advantages.....	152
6.3.2. Disadvantages	152
6.3.3. Remedies. Negotiated reservations	152
6.3.3.1. Limited reservations	153
6.3.3.2. The system of a compulsory core of articles, precluded from reservations	153
6.4. Reservations to conventions of codification.....	153
§7. The Depositary of a treaty	154
§8. Validity of treaties	155
8.1. Formal requirements.....	156
8.2. Capacity.....	156
8.3. Consent to be bound.....	157
8.3.1. Conflict between a treaty and the domestic law of a State-party	157
8.3.2. Vices of consent	158
8.3.2.1. Error.....	159
8.3.2.2. Fraud.....	159
8.3.2.3. Corruption of a representative of a State	160
8.3.2.4. Coercion of a representative of a State	160
8.3.2.5. Coercion of a State by the threat or use of force.....	161
8.4. Object of a treaty (substantial validity)	162
8.5. Nullity, as a consequence for the lack of validity of a treaty.....	163
§9. Application of treaties	164
9.1. Inter-States guarantees.....	164
9.1.1. Pledge.....	164
9.1.2. Guarantee promised by other State(s)	165
9.1.3. Mutual control.....	165

9.2. International guarantees.....	165
9.3. Mechanisms of control, within international organizations	165
§10. Treaty effects.....	166
10.1. Relativity of the effects of a treaty. Treaty effects, among parties	166
10.2. Exceptions from the relativity of the effects of a treaty. Treaty effects for third States	167
10.2.1. Treaty effects for third States, accompanied by the third States' consent	168
10.2.2. Treaty effects for third States, irrespective of the third States' consent.....	168
10.3. Effects of conflicting treaties. Principles (criteria) of interpretation	169
§11. Amendment, suspension and extinction of treaties	170
11.1. Amendment	170
11.2. Suspension and extinction	171
11.2.1. Desuetude.....	172
11.2.2. Unilateral termination of a treaty for failure of its application.....	172
11.2.3. Fundamental change of the circumstances which constituted an essential base of the consent to be bound	172
11.2.4. Emergence of a subsequent <i>jus cogens</i> rule, contrary to the pre-existent treaty.....	173
11.2.5. Effect of war on treaties	173
11.2.6. Emergence of a subsequent general custom, contrary to the pre-existing treaty	174
Section 5. Hierarchy of the sources of law and hierarchy of norms, within the international system.....	174
§1. Hierarchy of the sources of law.....	174
§2. Hierarchy of norms.....	176
2.1. The relation between treaties and other sources of law. Competing norms	176
2.2. Hierarchy of norms in respect of their substance	177
Section 6. Proximities of the sources of international law. Pseudo-sources of law	179
§1. The unilateral act, in international law	179
1.1. Concept.....	179
1.2. Relevance	180
1.3. Unilateral acts of the primary subjects of law	181
1.3.1. Promise.....	181
1.3.1.1. Fundamentals of the binding force of the promise	181

1.3.1.2. Conditions of validity	182
1.3.1.3. Revocability	183
1.3.1.4. Sanction for breaking a valid promise. Estoppel	184
1.3.2. Renunciation	184
1.3.3. Recognition	185
1.3.4. Protest.....	186
1.3.5. Acts-condition	187
1.3.6. The elasticity of the legal regime of the unilateral acts of the State	187
1.4. Unilateral acts of the secondary subjects of international law	188
1.4.1. Primary law and secondary law of the international organizations. Validity, opportunity and content of the unilateral acts, within secondary law	188
1.4.2. Auto-normative acts	189
1.4.3. Heteronormative acts	190
1.4.3.1. Compulsory acts	191
1.4.3.2. Non-compulsory acts	192
§2. Subsidiary means for the determination of rules of law	193
2.1. Doctrine	193
2.1.1. Concept and relevance	193
2.1.2. Individual doctrine and collective doctrine	194
2.1.3. Credibility of the doctrine	194
2.1.3.1. Scientific impartiality	194
2.1.3.2. Doctrinal divergences	195
2.2. Case-law	197
2.2.1. Relevant case-law, as a subsidiary mean for the determination of rules of law	197
2.2.1.1. Arbitral awards	197
2.2.1.2. Judicial or quasi-judicial acts of the Permanent Court of International Justice and of the International Court of Justice (judgements, decisions, advisory opinions)	197
2.2.1.3. Judgements of regional, special or <i>ad hoc</i> tribunals	200
2.2.1.4. Judgements of national tribunals	200
2.2.2. Authority of the international case-law	201
2.2.2.1. Superior, as to the doctrine	201
2.2.2.2. Inferior, as to the case-law within the common law systems	202

2.2.2.3. Levels of authority, within the international case-law	202
2.2.2.4. <i>Inter partes</i> authority and <i>ex post</i> authority	202
§3. Equity	203
3.1. Concept and legal relevance	203
3.2. Legal versions of equity	204
3.2.1. Equity, within the British legal system	205
3.2.2. Equity, in international law	205
3.2.2.1. Pure equity: <i>ex aequo et bono</i>	205
3.2.2.2. Equity, as a general principle of law or as substance of the general principles of law or the legal standards	206
3.3. Functions of equity	207
3.3.1. <i>Infra legem</i> equity	207
3.3.2. <i>Praeter legem</i> equity	207
3.3.3. <i>Contra legem</i> equity	207
3.4. “Equity” and the „reasonable rule”: conceptual kinship	208
§4. Legal standards	209
4.1. Relevance	209
4.2. Characteristics	210
4.3. Proportionality: principle or standard?	211
§5. Soft law	211
5.1. Soft law and the unilateral acts of international organizations	212
5.2. The progressive development of law. “Programmatic” norms	214
5.3. The corrosive effects of the legal “revisionism”	215
Chapter III. Interpretation, in International Law	217
Section 1. Interpretation of the conventional law	217
§1. Function of the interpretation. The “clear sense” rule and the “open texture” of language	217
§2. Distinctions, in proximity of the interpretation	218
2.1. Interpretation and application of law	218
2.2. Interpretation and qualification of facts	218
2.3. Interpretation and revision	219
2.4. Types of law and differences in respect to interpretation	220
§3. Types of interpretation	221
3.1. Authentic interpretation	221
3.2. Judicial (non-authentic) interpretation	222
§4. Syntactic and semantic issues with regard to interpretation	223
4.1. Syntactic issues	223

4.2. Semantic issues.....	224
§5. Legal regime of the interpretation, previous to the Vienna Convention of 1969.....	226
5.1. What for, rules of interpretation?	226
5.2. “Alleged” rules of interpretation	228
5.3. Terminological uncertainties	229
5.3.1. “Method” and “mean” of interpretation	229
5.3.2. “Rule” and “canon” of interpretation	230
5.3.3. “Methods of interpretation” and “results of interpretation”	231
5.3.4. “Subsequent practice”	231
§6. Legal regime of the interpretation, according to the Vienna Convention of 1969.....	231
6.1. The general rule of interpretation. Methods and means of interpretation	231
6.2. The result of interpretation. The logical meaning and the reasonable meaning	236
§7. The textual method or the teleological method? Preferences and explanations.....	239
Section 2. Interpretation of the customary law.....	241
Section 3. Issues regarding the application of international law, qualified as issues of interpretation	243
§1. The incompatibility of norms <i>in pari materia</i>	243
1.1. Incompatible norms, within the same act	244
1.2. Incompatible norms, situated in different acts.....	245
1.2.1. The hierarchical criterion	245
1.2.2. The speciality criterion.....	247
1.2.3. The chronologic criterion	247
§2. The redundance of norms.....	248
Chapter IV. Subjects of International Law.....	251
Section 1. Introduction	251
Section 2. Primary subjects of international law	254
§1. The sovereign State	254
1.1. Statehood criteria.....	255
1.1.1. Territory	256
1.1.1.1. Border delimitation.....	257
1.1.1.2. Border demarcation	259
1.1.1.3. Territorial acquisition (territorial title)	259
1.1.2. Permanent population.....	263
1.1.3. Effective government.....	264

1.2. State sovereignty	268
1.2.1. Territorial competences (principle of territoriality)	270
1.2.2. Personal competences (principle of personality)	272
1.2.3. Limits in the exercise of sovereignty	274
1.2.3.1. Competing jurisdictions.....	274
1.2.3.2. Extraterritorial jurisdiction	275
A. Protection of the State and of its nationals	275
B. Extraterritorial jurisdiction created by the domestic law? The Effects Doctrine. Study case, the United States of America	277
C. Extraterritorial jurisdiction created by rules of international organizations?	279
(i) Limits of the (extra)territorial application of the European Union's law. The <i>Wood Pulp</i> case	279
(ii) Limits of the (extra)territorial application of conventional rules regarding the protection of human rights.....	282
1.3. International recognition of States.....	287
1.3.1. International recognition of Governments	292
1.4. State immunities	293
1.5. Succession of States	300
1.5.1. Succession of states in respect of treaties.....	301
1.5.1.1. Doctrinal trends	301
1.5.1.2. Tendencies indicated by the international practice of States	302
1.5.1.3. Decolonized States.....	303
1.5.1.4. Unification of States	304
A. Territorial unification.....	304
B. Conversion of a federal State into a unitary State	304
C. Creation of a union of States (con/federation)	305
1.5.1.5. Dissolution of States	305
1.5.1.6. Change of sovereignty over a territory	306
1.5.1.7. Limits of the Vienna Convention of 1978	307
1.5.2. Succession of States in respect of State property, archives and debts	311
1.5.3. Territorial changes and sovereignty changes in Europe, after 1989	314
1.5.3.1. Unification of Germany	314
1.5.3.2. Czechoslovakia	314
1.5.3.3. URSS	314
1.5.3.4. Yugoslavia	318

1.6. Avatars of statehood. Unions	319
1.6.1. Personal unions and real unions	319
1.6.2. Confederation and federal States.....	319
§2. The Holy See	320
2.1. 1871-1929: the Law of Guarantees	321
2.2. 1929: the Lateran Treaty	324
2.3. The Holy See and the Vatican City	326
2.3.1. Holy See	326
2.3.2. Vatican City	327
2.4. The international legal personality of the Holy See	328
2.4.1. Doctrine's perspective.....	328
2.4.2. International practice.....	330
§3. The Order of Malta.....	334
Section 3. Secondary subjects of international law. International organizations.....	339
§1. Theoretical model for organizing, within the international legal system.....	339
1.1. Functionalism	339
1.1.1. Premises and model.....	340
1.1.2. Neofunctionalism	341
1.1.3. Limits of the functionalism	341
1.2. International organizations, as subsystems.....	343
1.2.1. Common types of international organizations.....	343
1.2.1.1. Universal organizations and regional organizations	343
1.2.1.2. Closed organizations and open organizations.....	344
1.2.1.3. Political organizations and sequential organizations	344
1.2.1.4. Organizations for integration and organizations for cooperation	345
1.2.2. Normative layers	345
1.2.2.1. General international law, applicable to international organizations	345
1.2.2.2. Special international law, created by international organizations	346
1.2.2.3. Internal law of the international organizations	346
1.2.2.4. External law of the international organizations, applicable to other subjects of international law	346
§2. Theoretical model of an international organization.....	346
2.1. Members	346

2.2. Structure	347
2.2.1. Principal organs.....	348
2.2.2. Secondary organs	349
2.3. Legal personality	349
2.3.1. Functional character	350
2.3.2. Opposability	350
2.3.3. Effects within the domestic legal system	351
2.4. The will of the international organizations.....	352
2.5. Competences	353
2.6. Material resources	355
2.6.1. Property	355
2.6.2. Financial resources.....	356
2.6.3. Material resources of the Unites Nations	356
2.7. Legal status of the international officials working within an international organization.....	358
2.8. Death of an international organization	360
2.8.1. Liquidation	360
2.8.2. Succession.....	360
Chapter V. The Legal System of the Unites Nations.....	362
Section 1. Constitutional principles of the UN Charter.....	363
§1. Sovereign equality of all Members.....	363
§2. Fulfilment in good faith of the obligations assumed by States.....	364
§3. Settlement of the international disputes by peaceful means.....	365
§4. Refrain from the threat or use of force against any State	366
§5. Collective assistance.....	367
Section 2. Structure of the UN's principal organs.....	367
§1. The Security Council.....	368
1.1. Composition	368
1.2. Competences	370
1.2.1. Competences within the Organization	370
1.2.2. Specific competences of the Security Council.....	371
§2. The General Assembly	373
§3. The Secretary General	375
3.1. Representative function	375
3.2. Administrative function.....	376
3.3. Political function	376
Section 3. Collective security and the competences of the UN's principal organs	377
§1. Self-interest vs. common interest	377

§2. Competing competences and implicit competences?	378
2.1. Is the theory that the General Assembly has competences in respect of the centralized domain valid?	379
2.2. Are the competences of the Security Council exclusive, or not?	381
2.3. Within which limits can the implicit competences be accepted, with respect to Chapter VII of the Charter? Peace keeping, peace building and peace enforcement operations	381
2.4. Which is the legal basis for the binding force of the heteronormative acts of subsidiary organs such as the <i>ad hoc</i> tribunals?	385
Chapter VI. International Responsibility of States	386
Section 1. Concept.....	386
Section 2. Evolution of the international responsibility of States. International Law Commission's Articles	387
Section 3. Conditions for the international responsibility of States	389
§1. International wrongful act	390
§2. Imputability	392
2.1. Imputability and responsibility for wrongful acts	393
2.1.1. State responsibility for wrongful acts committed by organs of State.....	393
2.1.2. State responsibility for wrongful acts committed by State's agents	395
2.1.3. State responsibility for wrongful acts which cannot be directly imputable to the State.....	395
2.2. Imputability and objective responsibility	398
Section 4. Consequences of responsibility	399
§1. Self-help	399
§2. Restitution	400
§3. Reparation	400
3.1. Compensation	400
3.2. Satisfaction	401
Section 5. Circumstances that preclude wrongfulness in respect of international responsibility	402
§1. Consent of the injured State	402
§2. Self-defence.....	403
2.1. Theoretical distinctions	403
2.2. Conceptual justification.....	403
2.3. Regulation and interpretation. Limits of the self-defence	404
§3. Force majeure and fortuitous event	410
§4. Distress.....	411

§5. Necessity	412
§6. Legitimate countermeasures.....	413
Chapter VII. Sanctions, in International Law	414
Section 1. Conceptual distinctions	414
§1. “Sanctions” and “countermeasures”	414
§2. Centralized and decentralized sanctions.....	416
Section 2. Decentralized sanctions	417
§1. Retaliation	417
§2. Reprisals	419
Section 3. Centralized sanctions.....	420
§1. Deprivation of specific rights in a sub-system	420
§2. Centralized sanctions which involve coercive measures. The embargo.....	421
Section 4. Legal regime of international sanctions. Conditions of legality.....	423
Conclusion	427
Annexes.....	429
Bibliography.....	433
Case-law Index.....	459
Index of Authors	463
Analytical Index.....	469